

Makale Gönderilme Tarihi / Article Submission Date: 11-10-2021

Makale Kabul Tarihi / Article Acceptance Date: 21-10-2021

Kitap İncelemesi / Book Review

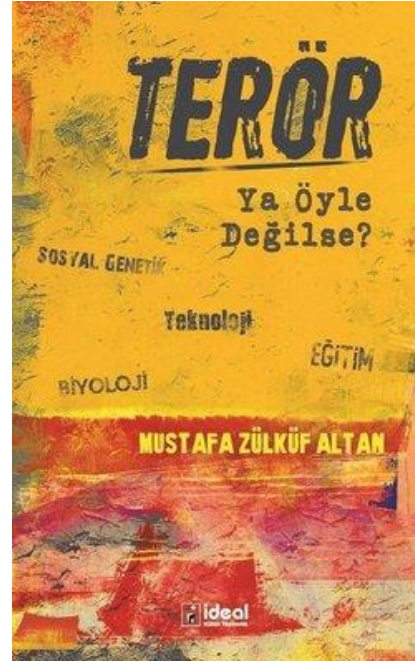
IJHE: CİLT / VOLUME 7, SAYI / ISSUE 16, S / P. 654 –659.

Altan, Mustafa Zülküf (2021). *TERÖR- Ya Öyle Değilse?*, İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

384 s., ISBN: 978-625-7059-53-4.

Şüra TEKİN¹

Ortak noktası “Eğitim” olan önceki eserleri ve her daim hakikatin, iyinin, niteliğin izindeki varoluşu ile karşımıza çıkan yazar, bu defa farklı ve çarpıcı bir konu başlığı ile düşünme dünyamızı aydınlatmaktadır. “Tamamı, insan elinden çıkmış her türlü terörün mağdurları anısı” önsözü ile eserine giriş yapan yazarın “küresel düşünüp yerel hareket etme” felsefesini de çalışmasının her satırında ve satır aralarında görmek mümkündür. Hedeflediğimiz, huzur içerisindeki bir dünyayı bizlerin ortaya çıkaracağının altı çizen yazar sorumluluğumuzu farklı yönlerden ele alarak hatırlatmakta ve de artık bir değişiklik zamanının geldiğinin altını çizmiştir. Titiz ve çok yönlü bir çalışma sürecinin ürünü olan eser yalnızca bir gruba değil tüm

insanlığa hitap etmekte okudukça ufuk açmakta, bireyin özüne doğru yolculuğa çıkmasında farkındalık sağlamakta, insanoğlunun etrafında olanları sorgulatmaktadır.

¹ Öğr. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, E-posta: stekinigde@gmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6260-1862>.

Ortak noktası “Eğitim” olan önceki eserleri ve her daim hakikatin, iyinin, niteliğin izindeki varoluşu ile karşımıza çıkan yazar, bu defa farklı ve çarpıcı bir konu başlığı ile düşünme dünyamızı aydınlatmaktadır. “*Tamamı, insan elinden çıkmış her türlü terörün mağdurları anısı*” önsözü ile eserine giriş yapan yazarın “*küresel düşünüp yerel hareket etme*” felsefesini de çalışmasının her satırında ve satır aralarında görmek mümkündür. Yazarın amacı, belirlediği temel başlıklar ile üzerinde titizlikle düşünülmesi gereken noktalara farkındalık yolunu açmaktır. Eleştirel sorgulama sürecinden geçmesi gereken başlıkların her birinin sadece kendi ülkemize özgü olmadığı, bu konuların tüm dünyayı ilgilendirdiği de özellikle vurgulanmaktadır. Hedeflediğimiz, huzur içerisindeki bir dünyayı bizlerin ortaya çıkaracağının altı çizilmektedir. Ortaya çıkarma yolunun ilk adımı ise öncelikle farkında olmaktır. İçinde yaşadığı dünyanın kıymetini tam manası ile anlayamamış, özensizce kullanmış ve hala kullanmakta olan insanın özden bir sorgulama yapması gerektiği özellikle vurgulanmaktadır. Altı temel bölümden oluşan bu eser her bir bireyin özüne, çevresine, evrene ve diğer tüm canlılara karşı sorumlu olduğu bilincini ve de artık bir değişiklik zamanının geldiğini belirten titiz bir çalışma sürecinin neticesidir.

Birinci bölümde, terör kavramının ne anlama geldiğini, çıkış noktasını açıklayarak esere giriş yapılmaktadır. Köken bilimsel olarak da açıklanan kavramın ne amaçla kullandığı ifade edilerek desteklenmiştir. Terör terimi yerine başka hangi ifadeler kullanılabilir sorusuna da bu bölümde yer verilmektedir ve sonrasında şu ifadeler ile kavram genişletilmektedir: “*Terör deyince akla ilk olarak siyasi, ideolojik, politik bir kapsam ve genelde silahlı/silahsız şiddet gelse de tahripkâr, sinir bozucu, korkuya, dehşete, paniğe sebep olan her şey terördür.*” (s. 19). Sorgulamaların dâhil edildiği bu bölümde aslında terör kavramının alışlagelmiş tanımlaması ile değil yazarın kendi çerçevesinden olayları, insanlığı ve terimin tüm dünyaya etkilerini farklı yönlerden paylaşmak amacıyla olduğu açıklanmaktadır. Terör kavramı kendi tanımlaması ile şu şekilde ifade edilmektedir: “*İnsan, insan onuruna, insanlığa zarar verebilecek, toplumun huzur ve birlikteliğini sekteye uğratacak, toplumun daha erdemli, etik değerlere sahip ve gelecek nesillerinde bu niteliklere sahip olmasına engel olacak biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve fiziksel tahribata sebep olacak, bilinçli veya bilinçsiz her eğitim, teknoloji, bilim çalışması ve içeriği, tavır, eylem, söylem ve yayın bir terördür, bir terör aygıtı ve yöntemidir.*” (s. 19).

Eğitim terörü ile başlanan ikinci bölümde yazarın önceliğini neden bu kavrama verdiği şu şekilde ifade edilmektedir: “*Önceliği, bütün terör çeşitlerinin belki de ana kaynağı olduğuna inandığım eğitim terörüne vermek istiyorum.*” (s. 21). Bu bölümde yazarın odak noktası eğitimin alanında Türkiye gerçeği ancak aynı zamanda uluslararası yapılan uygulamalardır.

İkinci bölümün alt başlıkları ise; test terörü, testler ve ırkçılık, zekâ konusu, testlere dair, merkezi testler ve hileleri ve testlerin geleceğidir. Test terörü başlığı altında testlerin tarihçesi, alandaki önemli isimler ve testler ile ne amaçlandığı paylaşılmaktadır. Irkçılık (öjenik) konusunda ise testlerle bağının ne olduğu, diğer ülkelerde nelerin hedeflendiği açıklanmış benzer uygulamaların ülkemizde de olduğuna dair düşünceleri paylaşılmıştır. Aynı bölümde tanımı konusunda hem fikir olunamayan zekâ kavramı da irdelenmiş ve kavramın sadece sayısal ve sözel olarak ayrımına şu sözler ile yazarın karşı fikirde olduğu belirtilmektedir: *“Yüksek erdemli, vicdanlı, insan hak ve hürriyetlerine saygılı, demokrasiyi içine sindirmiş ve bir yaşam tarzı hâline getirmiş, hukukun üstünlüğüne sonuna kadar inanmış insanları sadece sayısal ve sözel zekâlarını besleyerek yetiştirmek mümkün değildir.”* (s. 40). Testlere dair bölümünde üç başlık altında kavram belirtilmiş; Öğrenmenin Değerlendirilmesi, Öğrenmek için Değerlendirmek ve Öğrenme olarak Değerlendirmek ve de amaçlarının ne olduğu açıklanmaktadır. Test uygulamalarının risk içerdiğini ve daima bir grubu ön plana çıkardığını vurgulayan Altan, bu tür uygulamaların yol açtığı sonucunu ise şu şekilde açıklamaktadır: *“İnsanların doğuştan içlerinde olan öğrenme aşkı ve özgüven, testler ve kötü pedagoji yoluyla yok edilerek onların gelişmeleri engelleniyor ve sıradanlaşmalarına sebep oluyor.”* (s. 49). *“Çarpık eğitim anlayışı neticesinde estetik ve yenilikçi beyinleri kör, sadece maddi ve manevi çıkar peşinde koşan bireylerin ortaya çıkardığı eserler bulunmaktadır. Yani test ve çarpık eğitim terörünün mağdurları!”* (s. 67). Yunan filozof ve bilgesinden, William Shakespeare’in eserine kadar farklı bağlantılar ile benzetmelerde bulunup bireysel sorgulamalarıyla harmanladığı çalışmasında yazar, eğitim terörüne geniş bir yer açmıştır. Merkezi testler ve hileler başlığında yüksek riskli testlerin sebep olduklarının sadece ülkemize özgü bir durum olmadığı belirtilmekte; Hindistan, Rusya, Cezayir gibi diğer ülkelerden de somut örnekler okuyucular ile paylaşılmaktadır. Son alt başlık “Eğitimin Geleceği” ile ilgili bölümde ise yazarın kendi düşünme yapısının nasıl evrildiği ile ilgili örnekler sunulmaktadır. Okulların rolü nedir ve ne düzeyde rollerini yerine getirmekteler konusunda da sorgulamaların yapıldığı eserde, Amerikalı filozof ve eğitim kuramcısı John Dewey’in okul kavramı tanımı de paylaşmaktadır: *“Öğrencileri sadece yetişkin demokratik vatandaşlar olarak hayata hazırlayan yerler olmaktansa onların demokratik vatandaşlar olarak hareket ettikleri ve buldukları topluma katkı verdikleri yerler olmalıdır.”* (s. 115). Yazar, bu bölümü Anadolu inanç dünyasına zenginlik sağlayan Hoca Ahmet Yesevi, Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli gibi değerli isimleri paylaşarak sonlandırmaktadır.

Üçüncü bölümde ise biyolojik terör başlığına gıdada yaşanan terörle başlanmış insan genetiği konusundaki çalışmaları, bu çalışmaların fayda ve zararları ile etik sorunları, laboratuvar çalışmalarını irdelenmiş biyolojik unsurların nasıl silaha dönüştüğünü, kullanıldığını aktarılmaktadır. Son 30-40 yılda ardı ardına ortaya çıkarılan virüslerin insanlığın başına nasıl bela edildiği çok çarpıcı şekilde izah edilmektedir. Bu tespitler günümüz güncel meselelerine de ışık tutmaktadır. Bu bölümün sonunda da yine güncel konumuz olan aşı meselesi ile ilgili uluslararası araştırmaları ve kişisel görüşleri sunulmaktadır. Savaş ve hastalık tarihinin iç içe geçmiş olduğunu vurgulanmakta, hayrete düşüren bir tablo yıllar bazında okuyucuya iletilmektedir. Dikkat çeken vurgulamalardan bir diğeri ise belli yıllarda belli bölgelerde ortaya çıkan virüslerin nasıl adlandırıldığı konusu ve yazarın bu husustaki sorgulamalarıdır.

Öz eleştiri ile başladığı dördüncü bölümde Altan, sadece işinde kullanabileceği kadar teknoloji ile bağının olduğunu belirtmektedir. Ancak yazarın kendi ifadesi ile altını çizdiği merak duygusu ve öğrenme hevesi bu konuda destek almasını ve sorgulamasını sağlamaktadır. Kalbin eğitimi noktasına eserin birçok satırında ve satır aralarında değinen Altan, teknolojinin insanlığın yararına kullanılması gerektiğini noktasını özellikle vurgulamaktadır. Kullanılmadığı noktada ise sonuç şu şekilde ifade edilmektedir: “*Kalpleri eğitmeden beyinlerin eğitilmesi ve bu beyinlere bir de teknoloji üretme ve bu teknolojiyi fütursuzca kullanma fırsatının verilmesi maalesef insanlığın sonunu getirmektedir.*” (s. 212). Ülkelerin yapmış oldukları çalışmalara örnekler verilmekte, eleştirel düşünme ile ortaya çıkan ürünlerin olumlu ve olumsuz yönlerinin titizlikle sorgulanması gerektiği belirtilmektedir.

14. yüzyıl düşünürlerinden İbn-i Haldun’un “*Kalpleri müteferrik (ayrı) olanların, akılları birleştirilemez.*” sözü ile giriş yaptığı beşinci bölümde yazar tarafından insanı insan yapan biyolojik özelliklerin haricindeki hemen her şey olarak tanımlanan sosyal genetik konusuna değinilmektedir. Bir toplumun içten içe çürümesinin en büyük nedeninin sosyal genetik olduğunu düşünülmektedir. Bu bölüme bireylerin bilgiyi analiz etmemesi, süzgeçten geçirmemesi, karşılaştırma ve doğrulama yapmaması neticesinde oluşan bilgi terörü ile giriş yapılmaktadır. Topluma iyi veya kötü örnek teşkil etmeleri hususunda önemli bir yer tuttuğu ifade edilen TV programları ile ilgili örnekler bu bölümde paylaşılmaktadır. Ülkemizde ve diğer ülkelerdeki sağlık sektörü konusunda tespit edilen aksaklıklar ve karşılaştırmalar bu bölümde paylaşılmaktadır. Sosyal genetiği oluşturan bir diğer ilişki ise insanın doğa ile olan bağıdır. Ancak yazarın, doğada varlık bulduğunu ve yaşayabildiğini belirttiği insanoğlunun aynı zamanda en büyük savaşını da ona karşı verdiği vurgulanmaktadır. Diğer terörlerde olduğu gibi doğaya karşı yapılan dikkatsiz yaklaşımların ahlaki çöküntüden kaynaklandığı, doğa ile ilişkide

başarısızlığın temel sebebinin insan olduğu vurgulanmaktadır. “İpler kimin elinde?” sorgulaması çerçevesinde ele alınan ekonomi ve finansal terör başlığı kapsamında ülke içinde ve dışında yaşanan örnekler çarpıcı bir şekilde açıklanmaktadır. Bir diğer dikkat çeken başlık ise terörle aslında hiç de yan yana gelmemesi gereken ancak amacı iyi insan yetiştirmek olan temel inanç sistemleridir. İnancın, özden anlaşılabilmesi sonucunda toplumsal yıkıma sebep olduğu vurgulanmaktadır. “Peki, neden o zaman dünya bu halde?” sorgulaması ile devam ettiği bu bölümde dinlerin temel şartlarından da örnekler sunulmaktadır. Emir ve öğretilerin sadece yazıda veya sözde kaldığı ama gerçekleşme boyutunda eksikliğin olduğu gözlemlenebilmektedir. Yazarın, adalet kavramı ile ilgili paylaştığı güzel sözler (s. 314) sonrasında bazı önemli terimlerin neden değerini kaybettiği ise eğitim ile ilişkilendirerek Hukuk Terörü alt başlığında ele alınmaktadır: “Mevcut eğitim sisteminde yeterince işlenmeyen ve değer görmeyen, dolayısıyla da meydana getirilen ekosistemde yer almayan ve yeşermeyen ahlak, merhamet, adalet gibi değerlerin uygulanabileceğini düşünmek faydasızdır.” (s. 316). Sosyal genetiğin bozulmasının önemli nedenlerinden biri olarak ülkemizde hâlen ciddi sorun olan trafik terörüne de eserde yer verilmektedir. Temelden o alanla yetişmemiş ancak alanında uzman kişilerin sayılarının artışının toplum üzerindeki etkileri düşünülünce dehşete düşürmekte olduğu vurgusu yapılmaktadır. İdeolojik yaklaşımlara sahip gazeteciler konusunda da dikkatli sorgulama yapmamız gerektiğine, Uzmanlık Terörü başlığında vurgu yapılmaktadır. Beşinci bölümün son alt başlığı yaptıkları suç meslek haline getirmiş telefon dolandırıcıları ile ilgilidir. İlgimizin olmadığı bağlantılardan telefon almamız, numaralarımızın belirsiz şahısların elinde olması bireysel olarak sorgulamamız gereken bir diğer terör dalı olduğu anlaşılmaktadır.

Eser içerisinde birkaç bölümde sıklıkla neoliberalizm kavramı kullanılmaktadır. Bu ideoloji ile ilgili yazarın kendi ifadeleri son bölümde ayrı bir başlık olarak paylaşılmaktadır. Öncelikle liberalizm kavramının çıkış gerekçesi açıklanmakta sonrasında ise neoliberalizm teriminin ne amaçla kullanılmakta olduğu şu sözler ile ifade edilmektedir: “Neoliberalizm iktidarlara ekonomik, politik, sosyolojik konularda ve eğitim konusunda sermayenin çıkarlarına uygun kararlar alınmasını örtülü olarak tavsiye etmekte, dikte etmekte ya da iktidar değişiklikleri, askeri ihtilaller gibi uygun ortamlar meydana getirerek o ülkelerin belirli amaçlar için kullanılmasını sağlamaktadır.” (s. 332). Dünyada önem arz eden kuruluşların paylaştıkları raporlardan da örnekler sunularak bir çelişki içerisinde bulunduğu ve bu durumun titizlikle sorgulanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Öncelikli olarak odaklanılan Eğitim Terörü başlığında da yine neoliberalizm kavramına dikkat çekilmektedir: “Artık eğitim, eğitimcilerin elinde şekillenmiyor. Ekonomiyi yönetenler,

neoliberal felsefeye körü körüne inananlar, yüksek riskli testlerden değişik şekillerde nemalananlar, eğitimim tek beden elbise cenderesine ve ülkeleri tektip insan yetiştirmeye sebep olan testlere teslim etmiş durumdadır. Bu hâliyle okullar ve eğitim sistemi maalesef neoliberal sistemin vahşi ihtiraslarını âdeta bire bir karşılayarak adaletsizliğin ve terörün temellerinin atıldığı ve oluşturulduğu yerler olmuştur.” (s. 59).

Yalnızca bir gruba değil tüm insanlığa hitap eden bu kıymetli eser okudukça ufuk açan, bireyin özüne doğru yolculuğa çıkmasında farkındalık sağlayan, insanoğlunun etrafında olanları sorgulatan gerçekçi, yalın ve sade bir dilin hâkim olduğu çalışma olarak değerlendirilebilir. Derin krizleri fırsata çevirebilmek için titiz bir duyuşun ve sorgulamanın olması gerektiği, nitelikli bir değerlendirme sonrası değişimin kaçınılmaz olduğu vurgusu da çalışmada önemli yer tutmaktadır. Yazarın, merak ve öğrenme duygusu neticesinde sorguladığı konular ile ilgili yıllar içerisinde aldığı notları ve o notlar ile ilgili derin araştırmalar yaptığı eserde vurgulanan pek çok noktadan anlaşılmaktadır. Bu paylaşımlar ışığında öncelikle eğitim alanında görev yapmakta olanların ve geleceğin öğretmen adaylarının sonrasında ise ülkemizde ve dünyada birçok alanda ilerlenmesi gerekirken gerilemeye sebep olan unsurların arka planında nelerin olduğunu sorgulayan zihinlerin mutlaka okuması gereken bir eser olarak değerlendirmek mümkündür.